

DEBRECZENI

PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

SZERKESZTŐSÉG,
hova a lap szellemi részét illető
minden küldemény intézendő:
Fűvészkert-utca 1079.

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, egy íven.
Előfizetési ár egész évre 5 frt. félévre 2 frt. 50 kr. Hirdetések
díja: 100 szóig 1 frt; 200 szóig 2 frt; a másodszori hirdetésnél
100 szóig 80 kr; harmadiknál 70 kr.
Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.

KIADÓ HIVATAL,
hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó
minden küldemény intézendő:
Főiskola, háznagyi hivatal.

Tartalom. Zsinati tanács. Fodor Sándor. — A zsinati „törvényjavaslat“ a „tóháti lelkészi kör“ értekezletén. Sütő Kálmán. — Tárca a. Adalékok stb. Tóth S. — Közgyeink. Gondolatok egy kegyadomány ismertetése alkalmából. Szűcs István. — A bihari ev. ref. egyházmegye rendkívüli közgyűlése. Körözsvölgyi. — Máramarossi missiói. Szikszay Zoltán. — Nekrológ. Szel György. Cs. L. — Különfélék. — Hirdetések.

Zsinati tanács.

T. Szerkesztő Ur!

Mult hó 5-ikén a báránci lelkészi kör értekezletén a konvent által előkészített törvényjavaslat alkotmányos szervezete felett némi „észrevételeket“ olvastam fel, s ennek kapcsában a következő indítványt tettem:

Az én véleményem szerint a konvent, mostani szervezetében teljesen eltörplendő lenne, s helyette a zsinat választana saját kebeléből, minden egyházkerületből lélekszám aránya szerint 38 tagot; a püspökök és főgondnokokkal együtt ezek alkotnák meg a zsinati tanácsot. Ezen zsinati tanács vinné az országos egyház kormányzását 10 évig, a zsinat előtti felelősség terhe alatt. Vagyis más szóval maga a zsinat kormányozná az egyházat s képviselné azt az állammal szemben. Az a zsinat, mely a törvényeket meghozta, az vinné azokat át az életbe is; mert a zsinati tanács nem lenne egyéb, mint a legfőbb hatóság, a zsinatnak felelős képviselője. Tíz év alatt elhalt vagy kilépett zsinati tanács tagjai helyt belépnének a póttagok; s ha a tagok egyharmada bármi okból mandatumát elvesztené, új zsinat hívatnék egybe, mely az országos zsinati tanácsot kiegészítené.

Az én véleményem szerint az így felállított zsinati tanács egészítené ki minden hézag nélkül alkotmányunkat. Presbyterium, egyházmegye, egyházkerület és zsinat; ez utóbbi szünetelése alatt annak felelős képviselője a tanács.

S hogy ezen zsinati tanács hatáskörét túl ne lépje, vagy ha túllépné, mindig felelősségre vonható lenne: két egyházkerület kívánságára a zsinat időközben is összehívhatónak mondatnék ki.

Az így vagy ilyenformán megalkotott zsinati tanács minden kifogás nélkül képviselné az összes egyházakat, mert az összes egyházakból egybeállított zsinat által választatnék meg

A konvent bármily alapon állíttassék is fel, központosít, már természeténél fogva is, mert felelősség nélkül kormányoz és intézkedik. A zsinati tanács pedig felelősséggel kormányozna, s ez lenne az országos egyháznak méltó s igazi képviselője.

Eddig volt indítványom. Közlését, ha ugyan arra méltó, azért kérném, mivel ezen zsinati tanács felállítása megszüntetné az áldatlan harcot a konvent választása mi-kéntjére nézve, s egyházalkotmányunkból ki lenne küszöbölve egy oda nem illő intézmény, melyről nem tudni, a zsinat felett áll-e vagy mellette? de mindenesetre oly hatalom, mely felelősséggel nem tartozik intézkedéseiről senkinek, még a zsinatnak sem.

Nem vindikálom magamnak, hogy a zsinati tanács eszméje az enyém teljesen, annak magva benne van Révész Imre, „a magyarországi reformált egyház alkotmánya tervezeté“-ben, midőn ő a közgyűlések mellé oda állítja mindenütt — igen helyesen — a tanácsot, így az országos egyházi közgyűlés mellé az országos egyházi tanácsot is.

Szerep.

Fodor Sándor,
ev. reform. lelkész.

A zsinati „törvényjavaslat“ a „tóháti lelkészi kör“ értekezletén.

A beregi ev. reform. egyházmegye a f. év márczius havában tartott értekezlete 71. sz. határozatával a „Zsinati elő-

munkálatok⁴ feletti véleményes javaslat szerkesztésére egy számos tagból álló küldöttséget nevezett ki. Midőn a „Törvényjavaslat a magyarországi ev. ref. egyház alkotmányos szervezete“ felíráttal ellátott nyomtatvány a folyó hó elején az egyházmegye által kinevezett küldöttség elnökéhez megküldetett, abból egy rész, még pedig a harmadik „a lelkészválasztási törvények“, a negyedik „az egyházi adóról“, az ötödik „a magyar országos reform. egyházi közalapról“ a tóháti lelkészi kör részére jelöltetett ki oly czélből, hogy azokat tanácskozása tárgyává tevén, megállapodásait jegyzőkönyvbe foglalva, az egyházmegyei küldöttség elnökéhez terjesztené be. A többi három lelkészi kör is fölkérte, hogy a figyelmükbe és elbírálásuk alá különösen kijelölt szakaszokat, illetőleg észrevételeiket, módosításukat megalkotván, munkálatukat ugyancsak az egyházmegyei bizottság rendelkezésére bocsátani ne terheltesse. A bíróságok megalakítását és a törvénykezési részt illető javaslatok feletti véleményadásra az egyházmegye jogtanácsosa is felszólított. Természetesen ezen intézkedés, mely egyes lelkészi körök figyelmét és munkásságát különösen egyes szakaszokra hívta föl, épen nem zárta azt ki, hogy bármelyik lelkészi kör is akár az egész törvényjavaslat, akár a kijelöltre kívül is annak tetszés szerint választott más részével tüzetesen foglalkozék.

Ily előzmények után a tóháti lelkészi kör jul. hó 28-án Kerecsenyben tartotta meg rendes értekezletét, melyen a tárgy fontosságánál fogva minden, a mi egyházi életünk iránt igazán érdeklődő s hivatását teljesen átérző tag, — kivéve azokat, kik tőlük nem függő okok miatt kénytelenek voltak elmaradni, — megjelent. Összejött 14 parochiális és két segédlelkész, hozván magával mindenik jóakaratot, lelkesedést és a neki adott talentum mértéke szerinti hozzá tudást és vitatkozásra való készséget.

Az értekezlet feladatát nagyban megkönnyíté és sikerebbé tette a kör elnökének azon eljárása, hogy a kör kebelében többeket felszólított, hogy akár együttesen többedmagukkal, akár egyenként a kijelölt szakaszok felett váltsanak eszmét s összegezzék saját álláspontjukat, s a főbb elvekre fektetett módosításokkal készüljenek el. Ez a felkérés megtermette a kívánatos és hasznos gyümölcsöket.

Ugyanis délelőtti 9 és 1/2 óraker belebocsátkoztunk az eszmecserébe, s a már kész dolgozat és előre történt megállapodások alapján következő főbb elvi álláspontokat tette magáévá értekezletünk.

Mindenekelőtt, bár nem volt kitűzve a „Közigazgatási bíróságok“ -ról szóló szakasz, de azt egyházi életünk jövőjébe annyira belevágónak, presbyteriális önkormányzatunk alapveit oly mélyen érintőnek találtuk, hogy körünk erkölcsi kötelességének tartotta, e tekintetben is nyilatkozni, s véleményét s akaratát erősen hangsúlyozva hallatni, hogy azt az intéző férfiak és körök meghallva és mérlegelve, törvényalkotásuknál figyelembe venni szíveskednének.

A legkisebb ellenzés nélkül, csak egyetlen, más irányzatú felszólalással lelkészi körünk a „Közigazgatási bíróságok“ felállítását elvetendőnek tartja, még pedig — hogy ez alkalommal mást ne hozsak fel — azon döntő és tagadhatatlan oknál fogva, hogy ez a mi közegyházi életünkben eddig szokatlan, s oda csak erőszakos magyarázattal és érveléssel beilleszthető intézkedés, főleg az egyházmegyei közgyűléseket eddigi hivatásukban és jogaikban sérelmesen érintené, az érdeklődést a fagypontra alulra szállítaná s lenne belőle egy oly autonomi-

kus összejövétel, mely szólhatna, beszélhetne talán, de intézkedése oly csekély méreteken mozoghatna, hogy költséget, időt, fáradságot rá fordítani alig lenne érdemes stb., a mint az indokolásban igen éles elmével s az egyházmegyei közgyűlés jogaihoz való igazi ragaszkodással ki van fejtve.

A lélekszám szerinti szavazatjog behozatalát, valamint a konventi képviselőknek az egyházkerületi gyűlésen való választásának tervezetét lelkészi körünk — ez utóbbit a már egyházmegyénk által régen vitatott elvek és követelt joghoz következetesen ragaszkodva — szintén a presbyteriális rendszerrel ellenkezőnek ítéli, s azoknak keresztül erőszakolását az önkormányzat erős bástyáira támaszkodva, minden lehető és szabad eszközzel megakadályozni törekszik.

Ezekután következett „A lelkészválasztási törvények“ elbírálása. Itt is csak a főbb és fontosabb elveket és módosításokat hozom köztudomásra.

A minősítést tárgyazó hosszas és bonyodalmas §-ok helyett azon indítvánnyal lép fel lelkészi körünk, hogy a képesítő vizsgálatok osztályjegyei töröltessenek s a bizonyítványokban egyszerűen a „képesített“ szó szerepeljen, és a második vizsga letételétől következő szolgálati év legyen irányadó a minősítés megállapításánál. Kivételt semmi másra való tekintetből nem enged, csakis a tudorságot szerettek nézve adja azon előnyt, hogy az ilyeneknek egygyel több szolgálati év számítandó.

Az indító okokból emlékezet után álljanak itt ezek: A minősítés ezen egyszerűsítésével a sok kombináció elesik, a lelkészi pályán ténylegesen működők között a papirosra írt megkülönböztetésnek, mely annyi fenhéjazást és követelőzést vont maga után, vége szakad. Az életben pap és pap között, már az iskolából való kilépés alkalmával felépített válaszfal ledől; továbbá nem fogna beállani az az absurdum eset, hogy egy egész iskolai pályán kitűnő eredménnyel haladott ifjú a vizsgálatokon bármi oknál fogva alacsonyabb osztályjegyet kapván, mint egy másik kevésbé eszes, szorgalmas és távolról sem annyira képzett társa, a ki a vizsgákon szerencsés, vagy épen kicsinált véletlennél fogva az eléje tett könnyebb kérdésekre nagy hirtelenséggel és bátor szószaporítással megfelelően, írásbeli dolgozatait pedig ezerféle mesterséges úton összeállította — amannak eléje kerül és egész életén át felette előnnyel bír, a mi mindenestre nem hordja magával a méltányosság érzetét. Végül a gyakorlati élet arról is elég és sajnos tapasztalatot állít előnkbe, hogy a kitűnő osztályjegyekkel feldíszített bizonyítványok tulajdonosa, elbizakodva írásba foglalt kitűnőségében, hátramara azon szolgáltatásról, ki kisebb értékű osztályjegyeit munka, szorgalom és bánásmódja által igyekszik amazéhoz hasonló magasságra emelni, és mégis minden igyekezete dugába dől és hajótörést szenved az egyszer kiállított bizonyítvány előnyeiben.

A választásra jogosultak névsora a reklamációk megtételére kiszabott határidő leteltével két példányban elkészítve s a presbyterium által aláírva és megpecsételve az esperesi hivatalhoz beküldendő, ki azokat ellenjegyzzi, egy példányt visszaküld a választó egyház presbyteriumához, a másikat a választás vezetésével megbízott küldöttséghez teszi át. Ez lesz alapja a szavazásnak. Ezen eljárás feleslegessé teszi, hogy a választásra kiküldöttek a választást megelőző nap jelenjenek meg az egyházban s így két napi díjt számítsanak. Az ide vonatkozó §-ok szerint van idő a reklamációra elég, és sem helye, sem ideje, de épen czélszerűtlen volna az ilyes valamire

való következtetésre csak útat nyitni is az által, hogy a választást vezető küldöttség foglalkozzék a névsor elbírálásával.

Sütő Kálmán,
bereg-somi ev. ref. lelkész.
(Vége köv.)

Tárcza.

Adalékok a tiszántúli ev. ref. egyházkerület történetéhez.

1776. Augusztus 6-án.

Ordinatio. A szilágyi egyházmegyéből, jóval a gyűlés megkezdése előtt megjelentek hárman felavatásra; a felavatás végrehajtott Szilágyi Sámuel superintendens, Szatmári István szilágyi esperes, Szabó Sámuel jegyző és három superintendentialis assessor jelenlétében; — Dombi István Szilágyfőkeresztúrra, Porzolt Sámuel Lompértra, Sárkány Mihály Görcsönbe bocsáttattak ki és hatalmaztattak fel. IV. köt. 108. l.

1776. Augusztus 11-én.

Superintendentialis sedes.

Jelenvoltak Szilágyi Sámuel superintendens elnöke alatt: Soltész János, Mátyus István, Habókai Márton, Kondor Balázs, Turi Mihály, Töltési Ferencz.

1. Ordináltattak kellő vizsgatétel után a következő, e végre megjelent atyafiak: Nógrádi György Hagymás-Láposra; Fegyverneki Ferencz Bánfálvára; Verestói József Hosszúfaluba; Kállai Imre Margittára; Borbély János Micskére; Dézsi István Poklostelekre; Sági Sámuel Monuspetribe; Vári István Vámos-Orosziba; Váradai János Császlóba.

2. Kenderesen a hely. hitvallásúak zaklattatnak; temető helyiségük, leányiskolájok elfoglaltatott. Ragaszkodni kell a királyi rendeletekhez.

3. A szatmári egyházmegye ügyében kinevezett deputatio eljárásáról jelentését beadja, melynek alapján a szatmári esperes és assessorok a jövő gyűlésre megidéztenek többféle visszaélések miatt.

4. Séllyei László lelkész, a bökönyi egyházba ordináltatik.

5. Sárospataki és halmi egyházak segélyezésre ajánlatnak az egyházmegyéknek. A bejövendő segélypénzek Deáki István debreczeni lelkészhez küldessenek. IV. köt. 109. 110. l.

1776. Október.

Consensus Superintendentialis.

Jelenvoltak Szilágyi Sámuel superintendens elnöke alatt: Turi Mihály, Soltész János, Töltési Ferencz, Halmi István esperesek; Varjas János és Sinay Miklós tanárok; Szenczi Péter konyári lelkész és még többen. Világiak: Vay István főcurátor és Rhédey Ferencz.

Tárgyak.

1. Nagykereki rector panaszt emel Menszáros Dániel nemes ellen, hogy ez őt egy kutya miatt megsértette méltatlanul, sőt ütlegette is. Közöltessék ez a vád Menszárossal atyai intés mellett.

2. Felavattattak: Kabai Ferencz Matolcsra; Naszályi András Biharba; komolyan figyelmeztettek, hogy a Szentírás eredeti nyelveiben, a theologiában és hermeneuticában magokat gyakorolják.

2/a. Debreczeni egyházmegye espereséül az elhalt Habókai Márton helyett Halmi István nádudvari lelkész választatván meg: megerősítették és feleskettetik.

3. Orosi lelkész Hajdú Istvánnak fizessék meg hallgatói teljesen ezen évről a kiszabott díjt.

4. Naszályi András bihari interimalis lelkész ott már magát megbélyegezvé, Kovácsiba rendeltetik; Biharon más egyén alkalmaztassék.

5. Szerepi egyházban a templomépítésre ajánlatot tett egyének ügyében, hogy a fizetést teljesítsék, a polgári hatóság kerestessék meg. IV. köt. 111. 112. l.

1777. Január hó.

Sedes Superintendentialis.

Jelenvoltak Szilágyi Sámuel superintendens elnöke alatt: Turi Mihály, Halmi István, Soltész János, Mátyus István esperesek; Héczei Dániel, Kállai Imre küldöttek; Varjas János, Sinay Miklós tanárok; Ravazdi András, Péchy Imre, Rhédey Ferencz világiak.

Tárgyak.

1. Széplaki egyház folyamodik, hogy a büntetés, mely 1776. áprilisban 11-ik sz. alatt lelkészek ellen kimondatott, változtassék meg. A kérelem nem teljesítettik.

2. Börvelyi egyház tagjainak a fizetésconkítás nem engedtetik meg. Fizessenek az eddigi gyakorlat szerint.

3. Menszáros Dániel írja, hogy majd vásárkor bejö és beszélni fog a superintendenssel az ottani tanító ügyében, a melyre nézve megkerestetett.

4. Szatmár-németii lelkész bemutatja a máramarosi esperestől, Bodoki Mártontól elbocsátó levelét. Igazoltnak tekintetik.

5. A kaplonyi egyház temploma és lelkészi laka telkéért 100 frt már adatott, most ismét 50 frt kifizetése határozottatott el. Az erről szóló okiratok a superintendens kezébe tétettek le.

6. Marosi József széplaki lelkésznek újabb kérelmére megengedtetik, hogy csak félévig legyen hivatal nélkül, de ígérjen engedelmességet és adjon reversalist.

7. Orosról Mihálydiba elköltözött két lakosnak, egyházi adófizetési ügye vizsgáltassék meg alaposan.

8. A máramarosi egyházmegye vindikálja magá-

nak az ordinációt épen úgy, mint azt a beregi egyházmegye gyakorolja. Világosíttassék fel a máramarosi egyházmegye, hogy mindig ezen egyházkerülethez tartozván, ily előjoggal nem bírhat. IV. köt. 112—114. l.

1777. Április hó.

Superintendentialis congregatio.

Jelenvoltak Szilágyi Sámuel superintendens elnökelete alatt: Soltész János, Turi Mihály, Halmi István, Töltési Ferencz esperesek; Hatvani István professor; Bélyei Péter, Herczeg Dániel és több lelkészek; Péchy Imre és Szanka András világiak.

Tárgyak.

1. Ordináltattak a következő lelkészek: Odor István Dobrára; Bodoki Márton Gencsre; Sulyok István Csökmőre; Molnár András Telkibe; Sulyok József N.-Kerekibe; Péczely Imre Kovácsiba; Zelizi Márton Pelbárthidára; Bacsó Bálint Értarsára; Katona János Lövvőre; Rádi Ferencz Tétre; Vég Ferencz Lövő-Petribé; Deáki István Debreczenbe; Benedek Mihály a superintendens káplánja Debreczenbe; Ercsei Sámuel N.-Szalontára; Marjalaki Dániel Gyomára; Szentmiklósi János Széplakra; Hegymegi Kis György Ó-Fehértóra; Balogh András Gyomára.

2. Marosi József a reá szabott büntetést még ki sem állotta, mégis betolakodott Albisra; ezért a tractusnak elmozdító ítélete helybehagyatík. De ez ő Felsegéhez apellálja ügyét.

3. Dadán azt, hogy Szarvadi Jánoshoz a lakosság nagyobb része ragaszkodik-é, vagy csak a töredék: egy küldöttség vizsgálja meg.

4. Marosi Józsefnek kérelmére megengedtetik, hogy Albison maradhasson, hanem fizetésének csak negyedrészt kapja, a többi egy tanulószoba építésére fordíttassék. Ezen határozatnak — belenyugvása igazolásául — Marosi sajátkezüleg nevét aláírta.

5. Szigeti lelkész Székely Péter és Kiss Ferencz között keletkezett kellemetlen ügyben a máramarosi egyházmegye hozzon ítéletet.

6. A többi el nem intézett ügyeket a superintendens intézze el. IV. köt. 114—116. l.

1777. Julius hó.

Conferentia superintendentialis.

Jelenvoltak Szilágyi Sámuel superintendens elnökelete alatt: Szondi György, Soltész János, Mátyus István, Halmi István, Turi Mihály, Töltési Ferencz esperesek és a debreczeni tanárok; világiak közül: Rhédey Ferencz, Péchy Imre, Domokos Lajos, Komáromi György, Fráter István, Szombati István, Elek Sándor, Kuthy János.

Tárgyak.

1. Köztudomású dolog lévén, hogy Vay István a

tiszáninneri egyházkerület főgondnokává megválasztott; kérdésbe tétetett, hogy kár és veszély nélkül történhet-e az, hogy két superintendentiának egy curátora legyen? A köznézet az lön, hogy inkább növelni kellene a főgondnokok számát, nem pedig kevesbíteni; de meg incompatibilis dolog az, hogy két egyházkerületnek legyen egy főcurátora; épen azért megbízatik Rhédey Ferencz, hogy e tárgyban beszéljen a főgondnokkal és adja elő ezen egyházkerület nehézményeit.

2. A bécsi ágens Nagy Sámuel ellen erős vádak emel Beleznay Miklós generalis a dunáninneri egyházkerület főcurátora és kívánja elmozdítását. A superintendens erre azt felelte, hogy kihallgatatlanul még sem lehet az ágens elítélni. Az ágens a maga védelmét elküldötte az egyházkerületekhez. Most ezen egyházkerület Droszdik D. ágostai hitv. ágens is és Gróf Teleki Józsefet is felhívatni véli ez ügyben leendő nyilatkozat-adásra. IV. köt. 117. 118. l.

1777. Augusztus hó.

Superintendentialis gyűlés.

Jelenvoltak Szilágyi Sámuel superintendens elnökelete alatt: Soltész János, Kondor Balázs, Halmi István esperesek; — Szappanos Mihály békési, Nagy Sámuel szilágyi egyházmegyék küldöttei; debreczeni professorok és más lelkészek. Világiak: Vay István, Rhédey Ferencz, Péchy Imre, Domokos Lajos, Elek Sándor, Fráter István, Szarka András, Jármí Mihály, Bónizs László.

Tárgyak.

1. Az egyház érdekében hasznosabb lévén, ha mindenik egyházkerületnek külön főgondnoka van: felkérletett a superintendens, hogy e tárgyban Vay István főgondnok akaratát és szándékát tudja ki.

2. Hódmezővásárhelyen a róm. kath. plebános követeli, hogy a kath. ünnepeket a hely. hitvallásúak is tartoznak a népnek harangoztatás által tudtul adni. Ezen ügy intézkedés végett az ágensnek terjesztetik fel.

3. Ordináltattak kellő vizsgatétel után: Szalai György Szoboszlóra; Szikszai József Vámos-Pécsre; Szigeti István Óvárra; Molnár Bénéiamin Saápra; Petri Márton Bögösdre; Gáspár István Akliba; — Ungi Mihály nevetlenfalui és Bús András csepei lelkészek kellő készületűeknek nem találtatván: felavattatásuk egy évig elhalasztatik.

4. Ugocsai egyházmegyében Deák János esperes elhalván: a helyébe megválasztott Ungi Mihály feketárdói lelkész és egyházmegyei nótárius hivatalában megerősítették és feleskettetik.

5. Fényes László mihályfalvai lelkész esketési

ügye — mintha bigámiának lett volna szerzője — késsőbbre halasztatik.

6. Tordai István derecskei lakosnak a lelkész Kocsis István ellen való panaszos ügyében a superintendens intézkedjék.

7. A superintendens jelenti, hogy a legközelebbi gyűlés idejére Vay István főgondnok majd nyilatkozni fog az iránt, hogy melyik superintendencia főgondnokságát tartja meg. IV. köt. 118. 119. l.

Tóth S.

(Folytatása köv.)

Közügyeink.

Gondolatok egy kegyadomány ismertetése alkalmából.

F. év július havában elhalálozott Lichtschein Mártonné, szül. Hartstein Johanna örökösei névszerint Lichtschein Sámuel, továbbá Mózes és Menyhért, mindhárman testvérek, mindhárman debreczeni lakosok, július 27-én kelt adománylevelök mellett 200 o. é. frt összeget küldöttek be a debreczeni ref. főiskola pénztárába kegyadományképen, oly feltétel alatt, hogy azon összeg, mint alapítványi tőke, a tanszékek fentartását segélyező alapok közé soroztatván, „Lichtschein Mártonné” néven kezeltessek. Alapítványt tevő örökösök ezen ajánlatát a főisk. tek. gazdasági tanács elfogadván, midőn fentartja magának a közlő főt. egyházkerületi közgyűléshez az effelől szóló jelentés beterjesztését, addig is engem, alólírottat bízott meg, hogy a fentjelzett adományozó örökösöknek a nyilvánosság terén hálás köszönetemet kijelentsem, a minthogy azt ezennel ki is jelentem.

Ezúttal e tárgy körüli gondolatimnak kifejezését következőkben adom.

Több sírhalom felett nevet-jelző czövek
Gyanánt szerepelnek pompás emlékkövek . . .
Kárba vett költség! . . . Kik így cselekesznek,
Kérdem, hogy belőle minő hasznot vesznek?
A holt már nem érez; az élők, kik teszik,
Hiuságnak díját busáson fizetik!
A halottas háznál egybegyűlt sokaság
Nem gyászol, csak bámul, mily nagy a cifraság!
Veszélyes divat ez, melyet a ki követ,
Miatta nem ritkán pénzzavarba jöhet!
Ugyan nem czélszerűbb lenne-e mi reánk,
Ósi szokásokhoz ha hívek maradnánk?!
Hitünk szerint úgy is a sírnál nincsen vég,
Temetkezésnél hát legyen egyszerűség!
Az okos más úton szerez kedvesének
Maradandóságot drága emlékének.

Meghala Mózes, atyáihoz eltakarították, s az általa vezérlett, pusztában bujdosó zsidók nem ismerhették s felfedezni sem voltak képesek az ő nyughelyét, mert Jehova, Izrael népe tudtán kívül temetteté őt el a Nébó hegyén. De azért, a ki az iskolai küszöbét átlépve, csak elemeit tanulta is a vallástörténelemnek, mindaz tudja, hogy ki volt Mózes!

Kálvin János nagy ember volt, s azon hasznos szolgálatokat, melyeket ő az emberiségnek, a vallásos-erkölcsi világrend megszilárdítása körül teljesített, még ellenfelei is, ha ugyan el nem fogultak, beismerni kénytelenek! S Kálvinnak földi élete a lehető legnagyobb puritáni egyszerűséggel folyt le, s küzdelmes éltére bekövetkezett halála után, az ő határozottan kifejezett akaratahoz képest, sírdombján nem emeltett emlékoszlop, úgy hogy ma már a genfi temetőkert egyik zugolyában csak egy igénytelen kődarab sejteti azt, hol aluszta síri álmát a nagy reformátor. De azért Kálvin emléke felett a kegyelet nemtője örködik, s örködni fog mindaddig, valameddig az evangyéliumi lelkiismeret szabadsága eszméinek csak egy apostola, s a feddhetlen erkölcsök, elvhűség és jellemzilárdság becsülésének csak egyetlen híve létezendik!

Mellesleg említve, Kálvin javaslatára alakított genfi polgári hatóság az egyházi ügyek elintézésébe is befolyt volt, s ezen genfi polgári tanács mintájára szervezkedett volt a reformátussá lett Debreczenben is a városi tanács, a mely egyebek között szabályrendelettel állapította volt meg azt, hogy menynit legyen szabad temetkezés alkalmával a megholtak végtisztességének megadására költeni. És az engedelmességhez szokott város népe, a tanács ezen határozatához kész szívvel alkalmazkodott.

Szándékosan hoztam fel nagyobb szerű példákat, hogy azon kised körben, melyben a szóban forgó esetre vonatkozólag mozogni vagyok köteles, érthetővé tegyem magamat. — Nh. Lichtschein Mártonné örökösei hálásan emlékezvén vissza édes anyjukra, ki őket helyes irányban nevelve, alkalmasakká tette arra, hogy a társadalomnak hasznos és becsületben álló tagjaivá váljanak, kívánták maradandóvá tenni boldogult édes anyjuk emlékét, s magukban így gondolkozhattak: miért emelnénk mi anyánk sírdombja felett emlékkövet, melyet vandál kezek elrongálhatnak, a sír moha elavít, az idő vasfoga és a régiség előbb-utóbb meg fog semmisíteni?! Nem czélszerűbb-e, ha a magyar Alföld sík rónáin emelkedett debreczeni főiskolának, ezen az elme fejlesztésére, értelem felvilágosítására, tudományok ápolására szánt tanintézetnek, mely a babona és tudatlanság setét ködében Phárosként világoskodik, s mely jótékony áldásait felekezeti különbség nélkül osztja minden növendéknek, s mely a magyar haza kulturális érdekeinek egyik hatalmas tényezője, s melyet még maga Ó Felsőge, legkegyelmesebb Urunk, Királyunk is Debreczenben jártában két ízben tüntetett ki legmagasb látogatásával, — nem czélszerűbb-e, — ismételjük, — ha ezen iskola oltárára teszünk áldozatot, hol a többi kegyes jóltevők között anyánk emléke is fenmarad mindaddig, valameddig csak e tanintézet létezendik. És midőn a Lichtschein-örökösök ekként elmélkedve tettek alapítványt, azt maguk érdekében helyesen cselekedték, — de a főiskola érdekét is támogatták kegyadományuk által. Mert jót cselekesznek ugyan azok is, kik e tanintézet körében ösztöndíjra tesznek alapítványt, azt híven, hogy nevek és emlékek ez által legjobban van biztosítva a fenmaradásra. Ámde az ösztöndíjalap adományozás által csak közvetve van segélyezve a főiskola, s a koll. igazgatóság, mint sáfár kezeli a gondja alá bízott ösztöndíj-alapítványokat, s közvetlenül belőlök maga a főiskola hasznot nem élvez; s a főiskola, mint dajka emlein táplálkoznak a növendékek, a nélkül, hogy maga a dajka élelmezéséről volna gondoskodás, s a nélkül, hogy a haladó kor eszméit szeme előtt tartani köteles főiskola az igényelt szükségleteket képes volna fedezni, és a kikerülhetlen kiadásokat,

— ha ugyan a tőkét meghiányosítani nem akarja, — teljesíthetné.

Legjobb részt választották tehát adakozás tekintetéből azon jóltévők, kik közvetlenül a főiskola fentartására szolgáló, u. n. tőkepénztárról emlékeznek meg adományozásuk által, s ezek hitessék el magukkal azt, hogy nevök és hálás emlékek nem csak a főiskola esztendőnként megjelenő „Évkönyv“-eiben, de az e célra szánt emléklapokon is örök időkre fenn fog maradni.

Nines is hőbb kívánni való, minthogy a debreczeni ref. kollégium javára célzó kegyadomány módosítására nézve minél több követői legyenek a Lichtschein-örökösöknek!

Debreczen, 1891. aug. 15.

Szücs István,

főiskolai gondnok, gazdasági tanácselnök.

A bihari ev. ref. egyházmegye rendkívüli közgyűlése.

(Vége.)

Heves vita következett a másik úgynevezett sérelmes javaslat felett is, mely a IV-ik szakasz 53-ik §-ában foglalatik, hogy t. i. „a konventi képviselőket ne az egyes presbyteriumok, hanem az egyházkerületi közgyűlés válaszsza“. Többen szólottak hozzá többször pro et contra, az egyházi lapok teréről már eléggé ismeretes indokokból, melyek közt az ezen javaslatot védők részéről felhozott azon indok, hogy az egyes presbyteriumok különben sem bírnak a kellő tájékozottsággal, úgyszólván intelligentiával, mely által a konventi képviselőket helyesen megválaszthassák, — hathatós válaszra talált a javaslat ellenzői részéről felhozott azon indokban; hogy ha az egyes presbyteriumok elég tájékozottsággal bírnak arra nézve, hogy a püspökök, zsinati képviselők választatása reájuk bízatik, épen úgy megválaszthatják a konventi képviselőket is.

Leghathatósabb volt azonban, s ezen javaslat egyhangú elfogadására nézve döntő befolyást gyakorolt egyházmegyei főgondnok, mélt. Ritoók Zsigmondnak e javaslat mellett felhozott, valóban mindenkit meggyőző indokolása, melynek folyamán kifejtette, hogy ezen javaslat ellenzői, úgyszólván magok idéznék elő a centralisatio veszélyét, — a melytől pedig annyira óvakodnak, — ha a konventi képviselőket az egyes presbyteriumok által választatnák. Mert az így létesült konvent megszűnnék mintegy az egyházkerületek kifolyása lenni, hanem egy oly hatalmas testületté változnék át, a mely mivel lételet s megbízatását nem az egyházkerületektől nyerné, az egyházkerületek autonom jogait sok tekintetben csorbíthatná. Ezután a javaslat ezen §-a változatlanul elfogadott.

A következő szakaszok szinte észrevétel nélkül fogadtattak el egészen a lelkészekről szóló 18-ik szakaszig, melyben a 117-ik §. a lelkészek teendőit adja elő a közönséges istentisztelet körében. Itt egyházmegyénk az Isten igéjének hirdetése és magyarázása mellett a „könyörgést“ is szükségesnek látja odatenni, mivel a javaslatból ez hiányzik. — Végül ugyanezen szakasz 149-ik §-ánál, mely a lelkészek öltözetéről szólt, egynémely kipödrött bajuszú atyánkfia szörnyűködése

közben . . . kimondja közgyűlésünk a lelkészek hivatalos öltönyeül . . . horrendum dictu . . . a reverendát!!!

Ezekután ismét nem tétetett semmi megjegyzés egészen a lelkészválasztási törvényre, melyekben valóban úgy a lelkészek és segédlelkészeknek, mint a választó gyülekezeteknek a lehető legmesszemenőbb jogok biztosítatnak! Szinte hallani is véltük — mint lélegzetek fel — ezen javaslat olvasásakor, különösen a segédlelkészek!! Megszűnik tehát a korlátlan hatalmú kijelölő „areopág“! legalább a régi formájában!

Lesz szabad pályázás! szabad meghívás minden egyházba! Valóban ezen választási törvény oly előnyöket biztosít a segédlelkészek számára, melyeknél tovább menni már annyit tenne, mint kimondani azt, hogy 50 éven túl levő lelkész I-ső, II-od oszt. egyházba nem választható!!!? Ugyanezért szükségesnek is véli egyházmegyénk a nagy szabadság mellett kimondatni, illetve a javaslat segédlelkészekre vonatkozó részét oda módosítani, hogy segédlelkészek I-ső osztályú egyházba ne legyenek minősíthetők!

Ugyanezen szakasz „a lelkészválasztás meghívás útján“ című fejezetének 199-ik §-ánál kimondatni kéri, hogy a meghívott egyén nem lehet 3, csak 1. Mert vagy pályázat, vagy meghívás útján történjék a választás, mint a törvényjavaslat is contemplálja, de ne a kettő együtt véve. Mert ha a pályázatnál előálló csődületet akarja elkerülni az egyház, — vagy a javaslat indokolása szerint, — a nagyobb nevű lelkészeink esetleges vesszőfutását akarja lehetetlenné tenni a javaslat, a jelzett mód szerint — ha ugyanis a meghívottak hárman is lehetnek — el nem éri, mert egyfelől a 3-mas meghívás már egy kis csődületet képez, másfelől ismét előállhat azon megszegyenítő körülmény, hogy valaki meghívván, mégis meg nem választatik, mivel természet szerint a három közül csak egy lehet megválasztva. Sokkal jobb lesz tehát az úgy s a választó gyülekezetek közmegegyezését is sokkal hívebben kitüntetni, ha a meghívandó egyén csak egy lehet, önként értetvén, hogy 10 szavazatra jogosult választó kérelmére, a pályázat minden körülmények közt elrendelendő lenne. Igaz, hogy ily korlátok közt ritka lesz a meghívás útján való lelkészválasztás, de a megválasztottra nézve annál becsesebb s a választó gyülekezetek meggyőződésének valódi hamisíthatlan kinyomata fog lenni. S elvégre is nem azt célozza ezen javaslat, hogy minden gyülekezet így válaszszon, hanem csak lehetővé akarja tenni, hogy érdemeikért a kitüntetés azokat is felkeresse, a kik azt maguk nem keresik!

Az egyházi adózásról, a közigazgatási és törvénykezési szervezetről szóló szakaszok minden észrevétel nélkül fogadtattak el; csak a köznevelésről s közoktatásról szóló szakaszoknak az elemi, felsőbb népiskolai, gymnasiumi s főiskolai oktatásról szóló fejezeteinél, az illető intézetek tantárgysorozatánál látja szükségesnek egyházmegyénk mindenütt a megfelelő helyre oda tenni, az egészség t a n t részint mint kötelezett, részint mint speciál tantárgyat, mely hihetőleg csak tévedésből maradt ki következetesen minden szakon.

Letárgyalván ezekben egyházmegyei közgyűlésünk a zsinati törvényjavaslatot, — mivel a gyűlésnek több tárgya nem volt, — az a délutáni órákban feloszlott.

Körözsölgyi.

Máramarosi missió.

Hogy annál a hat rendezett egyházközségnél, — mint a mennyi, az evang. reformált vallásúaknak Máramarosmegyében jelenleg van, — csak a múlt században is több volt; köztudomású dolog. *Remélén*, a 17-ik század végéig virult a ref. egyház, ekkor azonban, a protestáns vallásról a kolozsvári jezsuiták befolyása következtében, a r. kath. vallásra áttért, s később erdélyi püspöki lett *Báró Sztojka Zsigmond* erőszakoskodására, — kinek családi birtoka volt a nevezett hely. — kiköltöztek a reformátusok, s megszűnt az egyház, s ma már az idegen hitfelekezetek között csak egyetlen református család lakja az egykor virágzó egyházközséget. *Urmezőn* és *Taraczközön* még egyházmegyénknek egyik nem rég nyugalomra lépett lelkésze is hivataloskodott, s ma már egyik helyen sincs rendezett egyház; az előbbi a *viski* missióhoz tartozik, az utóbbi *Hosszúmezőnek* filiája. *Taraczköz* egykor talán még eléri azt, hogy falai között a megtisztított vallás magasztos elvei hirdettetnek, mert 4 ezer forintot meghaladó tőkéje az ügybuzgó hosszúmezői lelkész t. Nagy Endre úr felügyelete alatt azon célból kamatoztatik, hogy egykor, ha a kamatok elegendők lesznek a szükséges kiadásokra, újból rendeztessék az egyházközség. Bizony ezeket látva, el kell ismernünk, hogy „*pusztulunk, veszünk.*“ És ennek ellenében a r. catholicismus erősen hódít. A múlt század végén alig volt rendes egyháza Máramarosban, s magán, a székhelyen Szigeten is, csak a piarista rend főnöke vitte a parochialis teendőket. Ma már Szigeten közel 4 ezer lelket számlál az egyház, s úgy a ruthén, mint a román részén a megyének folyvást alakulnak új parochiák. A mi mozgólódásunkat csak egyetlen új jelenség mutatja, a 3 évvel ezelőtt alakult leányegyház *Felső-Vissó*. E helyen mint a máramarosi szórványok akkori misszionáriusa, kezdeményezésemre leányegyházat alakítanak a hívek. Ez időtől kezdve több ízben hirdettetett itt a Krisztus boldogító evangéliuma, s mostani misszionárius tiszt. *Takács Lajos* úr apostoli lelkesedéssel szolgál hívása ezen ágának, s buzgó egyháziassága nyomán, napról-napra előrehaladás észlelhető. Ő nem csak azon helyeket keresi föl, a melyekben már eddig is megjelentek a hithirdetők, hanem újabb és újabb helyeken keres talajt az ige számára. A tavasszal ilyen új helyen *Rahón* volt, közelebb *Ró-uszék*et kereste fel, hol a sóbánya hivatalnokai és munkásai között, — több protestáns család él. A derék protestáns bánya-nagy *Fritz Pál* úr mindent megtett, hogy a hívek lelki szükségüket kielégíthessék, átadta az igazgatóság nagytermét istenitisztelet tartására. Elképzelhető, minő örömmel siettek a hívek hallgatni vallások hirdetőjét, midőn e helyen el voltak zárva annak lehetőségétől is, hogy templom falai közé lépjenek, mert az ottani r. kath. plébánus nyilvánosan útasította ki a templomból a protestánsokat, nem engedvén meg nekik, át nem térés esetén, — az oda való belépést. El is sietett azért most nagy és kicsiny hallgatni az ígét, s magához venni a szent jegyeket; melyekben csaknem minden felnőtt ember részesült.

Túl van minden kétségen, hogy e munkálkodás idővel áldott eredményeket hoz vallásfelekezetünk és nemzetiségünk hasznára. Teszünk is a mit lehet. Buzdít bennünket az olyan nyilatkozat, minőt legközelebb, egy a román néparadat között élő, nem ref. vallású intelligens ember ajkáról halottam: *folytassák tiszteletes úr a megkezdett munkát kettős erővel, építsenek egy kis imaházat Vissón; higgye el, semmivel nem tesznek nagyobb szolgálatot a nemzetiség ügyének, mintha reá*

mutathatnak: ime itt a magyar templom, — az idegen néparadat között is megvetettük a lábunkat.“

Sajnos azonban, hogy a 36 □ mértföldnyi területen lakó hitrokonokat sokszor felkeresnünk nem lehet. Az utazás itt Máramarosban nagyon nehézkes, és sok költséggel jár. A misszionárius évi fizetését csaknem elúnta. Megláthatná a „*Közpapok lapja*“ igen tisztelt szerkesztője, — ki annak idején, midőn ez állás betöltetett azt írta, hogy a máramarosi misszionáriusnak adott pénzzel, a szegény papok szájából vétetik ki a falat kenyér, — hogy nem hiába, és nem haszontalan muukáért szedi fel a fizetést a misszionárius segédlelkész.

Ha a szigeti egyház megszabadul a reá nehezedő terhektől, a melyek most ólomként nehezednek reá, talán szintén közremunkálhat a misszionárius helyzete javításán. De most még sok bajjal küzdünk. Harmincz ezer forintra rug azon összeg, melyet építésre betereimtenünk kell. Bizony alig tudom, hogyan lesz lehetséges ez! Nem is múlasztom el, szólani itt is paptársaimhoz: s kérni, hogy segítsenek nehéz helyzetünkön s vegyék figyelembe azon kérelmet, melylyel hozzájuk ez évben bezörgöttünk. Az a sötét helyzet, melyet cikkem elején festettem, mi felénk is közelg, s bizony e sziklára helyezett „*világító lámpás*“ csak úgy lesz képes folyvást világítani, ha azok, a kinek több van, nem vonják meg az éltető olajt. Sziget vallási és nemzetiségi szempontból egyiránt érdemes a segítségre.

Máramaros Sziget 1891.

Szikszay Zoltán,
ref. lelkész.

Nekrológ.

Szél György 1803—1891.

(Vége).

Az 1848—49-iki mozgalmas időkben, többnemű hazafias irányú kiküldetést teljesített, miért is, valamint azon időszakban tartott buzdító tanításaiért, később többször megmotóztatott, ismételve kihallgatásra idéztetett, melyek egyikéa a nagyobb bajt csak úgy kerülte ki, hogy egy bizalmas tanács folytán borotvált arcczal jelent meg, tehát a borotva mentette meg.

Maga föltalálására és gyakorlati érzékére vall az is, hogy midőn a muszka lovasság 1849. egy nyári éjszakáján requirálás végett Bárádon megjelent, Szél György teljes papi ornátusban ment közéjük, s e bátor föllépése mentette meg a községet a reá kiróvott nagy sarcztól, és ő eszközölte ki nagynehezen, hogy a széna, zab és vágómarhából álló sarcz pontjai közül a 10 véka rizskása töröltetett és ugyanannyi zabbal lett megváltva.

Midőn az 50-es évek folyamán a ref. egyházmegyei és egyházkerületi gyűlések tartása be volt tiltva, Szél György azok közé tartozott, kik az időnkint tartatni szokott egyházkerületi bizalmas értekezleteken részt vettek. 1859-ben ő is kihallgatásra idéztetett, a pátens szószéki kihirdetésének megtagadásáért.

Az alkotmányos aera beálltával az ilyen nemű bajokat és küzdelmeket másneműek váltották fel. A torony elavult zsindey teteje újból lett készítve, bádoggal fedve; — a rozzant fiiskola alapjából új díszes épülettel kicserélve; leánytanítói lakás, majd leányiskola újból építve: mindez s az ezek fedezetéül szolgáló újabb teher-kivetés, törlesztési kölcsön, nagy és nehéz küzde-

lemmel volt keresztülvihető melyek még az ő lankadatlan buzgalmat és kiváló erélyét is kemény próbára tették.

1883. szeptember 2-án ülte meg Szél György 50. évét be-töltött lelkési szolgálatának jubileumát, mely alkalommal adta át neki a tiszántúli ev. ref. egyházkerület püspöke, Révész Bálint, a legmagasabb királyi elismerés jeléül, a Ferencz József lovagrend keresztjét, — a tiszántúli ev. ref. egyházkerület, a debreczeni ev. ref. egyházmegye és Bihar vármegye képviselői jelenlétében.

Családi életére nézve ezeket említjük fel: Szél György első neje volt Kovács Erzsébet; e házasságból származott gyermekei közül életben vannak: Szél Kálmán nagyszalontai ev. ref. lelkész és esperes, ki szintén egyike az egyház legjelesebb tagjainak; Szél György avas-újvárosi ev. ref. lelkész; és Ida leánya néhai Kassai Ignáczné gyermekei: Kassai Béla, Kálmán, Ida, kik közül a legidősebb Kassai Béla segédlelkészül van alkalmazva nagyatyja mellett. Első nejének 1855. december 2-án történt halála után másodszor nősült 1856. szeptember 8-án, nőül vevén Béressy Borbálát, ki mint örömeinek és bánatának hü osztályosa szeretetével boldogítja, s gondoskodó jóságával védő-angyalként öröklik felette.*)

Ez az édes anyai gondoskodás, fiainak meleg szeretete, beszédes multjának meg-megszólaló emléke fölvidítják, eloszlatják a 88-ik év panaszos szavát; s mindenek felett enyhíti azt a Gondviselés azon áldó kegyelme, hogy magas életkorához képest, — ha gyöngülve is — de elég jó erőben van, és szellemi tehetsége teljesen ép úgy, hogy folyvást foglalkozik — szüntelenül olvas — és pedig szemüveg használása nélkül.

* * *

Eddig van a „Szabadság“ tárczacikke immár néhai Szél György-ről. Jelzett önéletrajzából pedig a következő adatokat veszszük át.

1848. év augusztus 1-én Pesten a vallásszabadságügyében tartott értekezletre egyik képviselőül választott. Az 1850—52-dik évi nehéz időkben, a mikor a nyilvános gyűlések tartása betiltatott, az akkori superintendens, Szoboszlai Pap István elnöklete alatt alakított egyházkerületi tanácskozmány tagjai közé felvételén, a debreczeni főiskola átalakítási ügyében sokat munkálkodott, — és e végre, — mintául — a bárándi ev. ref. egyház tagjainak adakozásából egy 900 ezüst, — osztrák értékben 950 forintot tevő pénztárt alapított, 6% kamatja 54 frt 60 krajczár a debreczeni főiskola pénztárába évenként befizetetik. Az 1854-iki évben visszaadtván a szabad vallásgyakorlat: az újból szervezett debreczeni egyházmegye egyik tanácsbírájává és főjegyzőjévé választott. 1855. december hóban Füredi Mihály esperes elhalván, mint főjegyző, köteleztetett arra, hogy az esperesi hivatalt vigye új választásig, mely 1856. ápril 26-án történt. 1861. augusztus hóban ismét újból szerveztetvén a debreczeni egyházmegye tiszti-kara: ismét tanácsbíróvá választott, a mely hivatalban mind haláláig megmaradt, a meny nyiben — bár az egyházmegyei gyűléseken láb-gyengesége miatt meg nem jelenhetett: egyházmegyei közakarattal élte fogytáig „tiszteletbeli tanácsbíróvá“ elválasztott.

A bárándi egyház anyagi állását újból alapította az által,

*) De a ki mult évi szeptember 28-án szintén elköltözött mellőle, második özvegyiségben hagyván a gyöngye öreg embert. Szerkesztő.

hogy a nagyváradi latin szertartású püspökségtől, mint volt földesuraságtól kinyerte, hogy 1859-ben, birtok-elkülönítés alkalmával, az egyház részére 25 katasztrális hold, a lelkész részére 55 katasztrális hold, — az iskolák részére 37 hold föld adományoztatott. Az iskolai épületeknek elkészítésére törlesztési költsön-pénzt eszközölt az osztrák „földhitel-intézettől“ 10.000 o. é. forintokban 29 1/2 évi törlesztésre, az egyházi előjárásnak oly feltétel alatti beleegyezése mellett, hogy ezen tízezer forint az egyháztagok közt 12% évi kamatra kiosztassék, és ekképen a 9% évi törlesztés és kezelési költség is az évi kamatból fedeztetik; a fenmaradó kamat pedig, a tőkéhez csatoltatva, ismét kiosztatik. — És ezen pénz-kezelési mód mellett, a már eddig szerzett tapasztalás után reménylhető, hogy a 29 1/2 év elteltével a bárándi ev. ref. egyház részére 15—16 ezer forint tőkepénz fog fenmaradni. Az 1855-iki évben a P.-Ladány-nagyváradi vasút feltöltése, egy szakaszban a bárándi szegény napszámosok által, árlejtési fizetés mellett kubikoltatott akkori cs. k. p.-ladányi szolgabíró, Havas Sándor úr felügyelete alatt, ki ezen munkáltatás alatt Szél György lelkész házában szállásolt. — Egykor a fizetés alkalmával fenmaradt 1000 pengő forint, mely pénz nevezett lelkész ajánlata és kérése folytán a bárándi iskolák számára alapítványul tétellett le oly feltétellel, hogy ennek évi 6% kamatja az iskola-tanítók jutalmazására osztassék ki azért, hogy a szegény kézi munkás emberek gyermekeit az iskolában ingyen tanítsák. — Mely „Havas alapítvány“ cím alatt a cs. kir. kormány által megerősített s a bárándi két felekezeti lelkész kezelése alá bízott, és az onnan kiadott számadási minta szerint már 20 év óta Sz. Gy. lelkész által kezeltetvén: ez idő alatt 1411 frt összegre szaporodott, — melynek 6% évi kamatja jelenleg 4 ev. ref. és 1 r. kath. tanító közt évenként egyenlően kiosztatik és a számadás a pénzügyminiszteriumhoz felküldetik. 1863-dik évben, mikor a rendkívüli száraz idők miatt az „Alföldön“ semmi termés nem volt, és mikor e miatt az Alföld népe nagy inségre jutott: a nép segélyezése végett az ország fővárosában Budapesten egy „Inségi főbizottság“ alakított: ezen főbizottság által Szél György ev. ref. lelkész Bárádon „Inségi bizottsági“ elnöknek neveztetett ki. És közbenjárása által Báránd község számára nevezetes összeg pénzt, vetőmagnak való búzát, árpát, tengerit gyűjtött. — A munkaképtelen éhezők számára, mindennapi kenyérül, Budapestről időnként gőzösön odáig szállított 3300 drb 3 fontos kenyeret eszközölt az azon évi gyászlap kimutatása szerint. 1889-ben az órgona felállítása körül lábainak gyengesége miatt tónyleg nem fáradozhatván: annak alapjához 100 forinttal járult. A polgári életben mint táblabíró többféle kiküldetésekben eljárta. — Utóbb, mint megyei választott bizottsági tag, több alkalommal képviselő-választási alelnökké neveztetett ki. — A választásoknál tevékeny szerepet viselt és minden időben, — ha többször nagy küzdelmek közt is — a királyi kormány mellett állhatatosan munkálkodott.

* * *

Életének utolsó ideje tulajdonképen már lassú haldoklás volt. Unokája Kassay Béla, mint egyszersmind káplánja örködött mellette a lelkési teendők ellátásában, s Asztalos Borbála szerető rokona volt hosszú éveken át hűséges gondozója.

Közeledvén a kikerülhetetlen vég, két fia, Szél Kálmán n.-salontai lelkész-esperes és Szél György avasújvárosi lelkész haza siettek, hogy életben lássák meg ároni családjok atyját, ki

is otthonlétök alatt f. hó 4-kén végsőt lehellve, itt hagyá szép tettekben gazdag, hosszú életének színterét.

Temetése nagy részvét között f. hó 6-kán d. u. 4 órakor történt meg. Jelen volt az egyházmegyei lelkészi kar azon vidéken lakó része s az egész község kicsinye és nagyja felekezeti különbség nélkül.

A templomban Szele György tépei lelkész predikált 2. Tim. 4, 7, 8 : ama nemes harcztot stb. alapján. A kitünő beszéd s a minden ízében szónoki előadás méltó volt az elhunyt emlékéhez. A temetőben, a megboldogult akaratahoz képest senki sem beszélt.

Az elfáradt vén ember nyugodjék csöndesen örök pihenése ágyában. Jóságos arcza, tetteinek emlékezete sokáig fönmarad közöttünk. Ki annyit tett, mint ő, ki oly fiakat nevelt egyházunknak, mint ő : az méltán bízathatik sokra ezután.

Legyen áldott és tisztelt emlékezete!

Cs. L.

Különfélék.

Lapunk szerkesztője e hó végéig Mármarmosmegyébe a kabola-polyánai fürdőbe utazott. A lapot illető leveleket, küldeményeket e 10—12 napra Rózsa Sándor főiskolai háznagyhoz kéri küldetni.

Kormányképviselő debreczeni főiskolánkból. A vallás- és közoktatásügyi miniszter, a dunamelléki egyházkerület ev. ref. főgymnasiumaiból összejövő ifjak javító és pótlóviselési vizsgájára, mely ezuttal Kecskeméten fog megtartatni, Csiky Lajost nevezte ki kormányképviselőül.

Népiskolai vezér- és kézikönyvek. Nagytiszteletű lelkész úr! A tiszántúli ev. ref. egyházkerület 1885. évi ápril hóban tartott közgyűlése j. k. 72. sz. a. elrendelte, hogy „a tanítók részére a szükséges vezérkönyveket az egyházak, illetőleg az iskolák szerezzék be, s azok, mint az iskola tulajdonai, szálljanak át tanítóról-tanítóra;” — továbbá, hogy „egyházkerületünk népiskoláiban mindenütt az egyház tulajdonát tevő kézikönyvek használtassanak,” s e „kötelező szabály ellenőrzésére” az egyházmegyék espereseit, s általában a lelkész urakat felkérte és utasította. Közlebb a főtiszteletű egyházker. közgyűlés az elemi iskolai kézikönyvek pénztárából évenként 1200 forintot a debreczeni ev. ref. leánynevelő intézet céljaira rendelt fordítani. Ugyancsak e pénztárra nehezedik a szatmári ev. ref. leánynevelő intézet évi segélyezése is. E nagy fontosságú czélok érdekében, a fentebb hivatolt egyházker. végzés alapján, tisztelettel kérjük nagytiszteletű urat, mint iskolaszéki elnököt, méltóztassék az egyházkerületi könyvkiadványok használatára becses figyelmét kiterjeszteni. — Van szerencsénk egyszersmind tisztelettel tudatni, hogy egyházkerületünk kiadásában eddig-él a következő vezér- és kézikönyvek jelentek meg: I. V e z é r k ö n y v e k. 1. Útmutatás a ker. vallás népisk. tanítására I. füzet, ára 80 kr. Vezérkönyv az 1—4. el. osztályok tanítói számára. Írta Kovács Lajos. 2. Útmutatás a ker. vallás népisk. tanítására II. füzet, ára 55 kr. Vezérkönyv az 5—6 el. osztályok tanítói számára. Írta Kovács Lajos. 3. Vezérkönyv a női kézimunka osztályonként tanításához, ára 1 frt 50 kr. Írta Dóczy Gedeon. 4. Vezérkönyv a természetrajz tanításában, ára 1 frt 20 kr. Írta Sente József. 5. Mennyiségtan a népiskolákban. Vezérkönyv az el. iskola 1—6 osztályaiban tanítók számára, ára 1 frt 80 kr. Írta Kovács Lajos. 6. Vezérkönyv a hangoztató

írvaolvasztatáshoz s útmutatás a magyar abcze használatához, ára 25 kr. Írta Dóczy Gedeon. 7. Természettan a népiskolában, ára 1 frt. Írta Dr. Fodor Ferencz, átdolgozta Somogyi Pál. — II. K é z i k ö n y v e k: 1. Bibliai történetek az el. iskola 3. és 4. osztályai számára, ára 20 kr. Írta Kovács Lajos. 2. Keresztén vallástan az el. isk. 5. és 6. osztályai számára, ára 20 kr. Írta Kovács Lajos. 3. A ker. egyház történelme az el. iskola 6 osztálya számára, (Az A, és B, tantervhez), ára 24 kr. Írta Gergely Károly. 4. Magyar ábécze és olvasókönyv, ára 20 kr. Írta Dóczy Gedeon. 5. Életrajzok a magyar nemzet történetéből, az elemi iskola 3. és 4. osztályai számára, ára 20 kr. Írták Gergely Károly és Kovács Lajos. 6. A magyar nemzet története az el. iskola 5. és 6. osztályai számára, ára 20 kr. Írták Gergely Károly és Kovács Lajos. 7. Földrajzi kézikönyv el. iskolák számára, ára 20 kr. Írta Kótai Lajos. Ezeket kivül megjelent egyházkerületünk kiadásában a Heidelbergi káté új fordításban, Dr. Erdős Józseftől. Kötött példány ára 60, fűzötté 50 kr. Mindezen könyvek kaphatók és megrendelhetők László Albert debreczeni könyvkereskedőnél, mint az egyházkerület bizományosánál, ki e könyvek árából, ha t. i. egy-egyféle könyvből legalább tíz példány rendeltek meg nála, az egyházak és tanítók részére 10% árengedményt ad, csomagolásért pedig egyáltalában semmit sem számít fel. Tisztelettel tudatjuk végre, hogy az egyházkerületi népisk. tanügyi bizottság a Mehner Vilmos budapesti kiadónál megjelent térképeket használatra ajánlja. E térképekből az általános iskolai atlasz, melyhez előre az illető megye térképe ragasztatik, példányonként 25 krért, Magyarország térképe példányonként 6, a megyei térképek példányonként 4 krért szerezhetők meg abban az esetben, ha a nevezett kiadónál egy-egy iskola részére egyszerre 25 példány rendeltek meg. Csomagolásért a kiadó nem számít fel semmit, de a megrendelt példányok árát kéri postalványon előzetesen beküldeni, és a csomag bérmentesítésére, minden megrendelésnél, a rendelt példányok árához 25 krt kér csatolni. Tisztelettel maradunk Debreczen 1891. aug. 10. Az egyházker. népiskolai tanügyi bizottság végrehajtó bizottsága.

A belső-somogyi egyházmegye gondnoka, Szabó Kálmán beiktatási ünnepélye. Somogy megyében Kaposvárott f. év és hó, vagyis augusztus 6-án volt a belső-somogyi egyházmegye közgyűlése, mely alkalommal az elhunyt néhai Sárközy Dénes helyére szavazattöbbséggel megválasztott gondnok Szabó Kálmán letévén hivatali esküjét, s Begedy István esperes úr által magvas és lendületes beszédben üdvözöltetvén: nagyszabású programbeszéde után a társelnöki széket éljenzések közben elfoglalta. Ez alkalommal nem csak a gyűlés-alkotó tagok, a lelkészek, tanítók, egyházi és világi tan. bírák, s a gyülekezetek gondnokai és megbízó levéllel ellátott képviselői jelentek meg ez ünnepélyre, hanem ép úgy, mint két évvel ezelőtt a kaposvári ref. templom felszentelése alkalmával, úgy ma is nagy mérvben és igen szép számmal volt képviselve Somogyvármegye tisztikara, a sajtó és a helybeli társadalom kiválóbb tagjai. Nem sorolom elő, miként üdvözölte érdemdús esperesünk barátját Szabó Kálmánt, ki már gyermekkorában tanuló társa s barátja volt, és az ma is; nem számlálom elő azokat sem, melyeket mint gondnokhoz intézett, melynek magva az volt, hogy vele együtt az egyház és haza javát munkálni ezentúl főfeladata, szent kötelessége leendő neki adatott erő mértéke szerint; valamint gondnok úr nagyszabású programbeszédét sem részletezem, melyben elősorolja tételenként nemes feladata tárgyait, s igyekszik megóvni a belső somogyi egyházmegye s általában

a reform. egyház érdekeit az egyházmegye támogatása mellett; de annyit mondhatok, hogy mindkét beszéd nagy tetszésben részesült nem csak a reformátusok, hanem a más vallásfelekezetűek részéről is; kik a templomban az úrasztala körül ültek. A templomból 10 percnyi szünet után a Korona vendéglő éttermébe mentünk, mindnyájan gyalog, még a kik kocsi-kon jöttek azok is visszaküldték azokat, s d. u. 2 órakor az új gondnok tiszteletére rendezett száz terítékű társas ebédhez ültünk. Az asztalfőn az ünnepelt férfiú, az egyházmegye gondnoka ült, jobbán az esperes, balján Tallián Béla főispán úr; — ott voltak még mint vendégek: Tallián Gyula alispán, Maár Gyula főjegyző, Ujvári Ferencz róm. kath. apát-plebános, Dorner Zoltán kir. törvényszéki elnök, Mathis Ferencz pénzügyigazgató, Jóli József tiszti főügyész, Madarász Andor főszámvévő, Dr. Szigeti János kórházigazgató orvos, Bakonyi Ferencz izr. hitközs. elnök; a helybeli lapszerkesztők, Roboz István, Csondor János, Gruber János urak, és Andorka Gyula csurgói járásbíró és ág. hitv. egyházi felügyelő a somogyi egyházmegyében. Mondanom sem kell, hogy nem volt hiány pohárköszöntőkben, melyek nagyobb élvezetet nyújtottak, mint maga a különben fényes, de mégis olyan közébéd, mely némi kívánni valót hagyott fenn. A pohárköszöntők sorát szellemes esperesünk nyitotta meg ősi magyar szokás szerint éltette (ismerve a költő szavait: „a legelső magyar ember a király“) még pedig lendületes beszédben éltette a magyar királyt és az uralkodó házat; mit felállva hallgattunk végig s viharos éljenzéssel kísértünk. Beszéltek még, illetve pohárköszöntőt mondtak Begedy esperes úron kívül, ki szellemesen, folyékonyan s talpraesetten beszélt, Csorba Ede vil. tanácsbíró megkapó szónoki erővel, Verbay István lelkész tanácsbíró hosszasan, Körmeny s lelkész símán, Peti Lőrincz lelkész és tanácsbíró kitünő elmeéll és humorral, Nagy Albert lelkész könnyedén és szintén humorral, Német Zsigmond lelkész tanácsbíró velős rövidséggel és szép előadással, mely a szónoklat magaslatára emelkedett, Mosonyi Sándor lelkész és pénztáros ifjúi tüzzel és lelkesedéssel. A szónokok éltették: az egyházmegye új gondnokát, Somogy vármegyét és annak elnökét a főispánt, az egyházkerületi elnökséget, Tisza Kálmánt mint főgondnokot és Pap Gábor püspököt, a róm. kath. egyházat s annak képviselőjét az apát-plebánust, a testvér lutheránus egyházat s annak képviselőjét Andorka jár. bírót és felügyelőt, a zsiló egyházat, a törvényszéket és az igazságszolgáltatást, a közigazgatást az alispánnal élén. Tallián főispán kellemes előadásban szellemesen válaszolt és saját életéből merített találó hasonlattal mutatta ki, hogy akkor tanuljuk és tudjuk egymást becsülni, ha alaposan és közelről ismerjük egymást. Ujváry apát-plebánus szintén símán s ügyesen válaszolt, mint magát kifejezte, tisztelt lelkésztársának. Andorka válaszában a két prot. egyház érdekességét említé fel. — Végül Szabó Kálmán egyházmegyei gondnok bezárta a felköszöntések sorát mély emberismeretre, alapos tanulmányra valló s szellemszikkákkal bővülő beszédével. Kívánjuk: használja erejét, idejét, szellemét és munkásságát a ref. egyház és a magyar haza javára mindvégig. Kaposvár 1891. aug. 9. Ref. lelkész.

Lelkészjelölések. A beregi ev. ref. egyházmegyében folyó aug. hó 13-án következő jelölések mentek végbe: Nagy-Beregre (II-od oszt. egyház) Batta Ferdinánd n.-bégányi, Boros Sándor s.-oroszi, Kósa Ede a n.-károlyi egyházmegyében tanácsbíró jármii, Tariska Lajos balazséri rendes és Vígvári

Mihály n.-beregii helyettes lelkész. — Dédában (III. oszt. egyház, egyelőre felelőzetéssel): Kiss Péter kigyósi rendes, Szabó Károly mátyusi káplántanító és Szarka Tamás dédai helyettes lelkész.

Számadás a Magyar Prot. Irodalmi Társaság részére hozánk bejött pénzekről. Pánczél József békésbánfalvai lelkész úr tudatván, hogy egyházközsége a M. Pr. I. T. pártoló tagjai közé évi 3 frttal belép, a f. 1891. évre eső 3 frtot posta-útalványon beküldte. Gyűlt eddig lapunknál a 32. számban jelzett összeggel együtt 330 frt 80 kr, mely pénzt tkptb. kamatozik. — Ezen kívül jelezzük a következő tudósítások vételét: 1. Legközelebbi egyházi gyűlésünkön olvastatott fel ft. és mélt. püspök úr 633. számú körlevele, melyben a Magyar Prot. Irod. Társaság tagjai közé való beállásra hív fel mindeneket. Bár mint óhajtottuk volna egyházunk részéről a belépést azt nem lehetett tennünk, mivel mint az alakulás, szervezkedés akadályaival küzdő kis egyháznak rendkívüli terhei vannak. Lelkész és Dr. Király István főgondnok beléptek a segítő r. tagok közé, évenként 1 frttal. Resiczabánya, 1891. aug. 6. Vöröss Zsigmond, lelkész. — 2. Van szerencsém teljes tisztelettel tudatni, miszerint főtiszteletű és méltóságos püspök úrnak legközelebb tartott egyháztanácsunk ülésében felolvasott főpásztori felhívására elhatározottat, hogy egyházunk a Magy. Protestáns Irodalmi Társaság alapító tagjai sorába 100 frttal belép. Makó, 1891. aug. 10. Kovács István, egyházi jegyző. — 3. Van szerencsém tisztelettel jelenteni: a szentmihályi ev. ref. egyház t. presbyteriuma főtiszteletű püspök úr lelkes és megleghangú püspöki körlevélének felolvasása után egyhangúlag elhatározta, miszerint az ev. ref. egyház a „Magy. Prot. Irod. Társaságba“ belép alapító tagul száz forinttal, a száz forint után eső kamatot pedig egyenesen a Társaság nt. titkárának kezeihez rövid időn elküldjük. Búd-Szentmihály, 1891. aug. 13. Nyakas Balázs, ev. ref. s. lelkész.

Iskolai értesítők. 7. A máramaros-szigeti helv. hitv. lyceum értesítője. III. folyam 8 év. Kiadta Szilágyi István közigazgató „Egy epizód Sziget ostromából“ Vékony Antal tanártól; az igazgatói jelentés a lefolyt tanévről; „Lator Bálint jogtanár emlékezete“ V. Krüszely Bálint jogtanártól, — e munkálatok állanak az értesítő elején. A jogakadémia tanári testülete 11 tagból áll. A hallgatók létszáma a téli félév végén 52 volt, kik közül: róm. kath. 18, gör. kath. 10, ág. hitv. 1, helv. hitv. 19, izr. 3. A középtanoda tanári testülete 11 rendes-, 6 mellék- és segédtanárból s tanítóból áll. A tanulók létszáma következő: felvétellett I. o. 59, II. o. 26, III. o. 46, IV. o. 29, V. o. 42, VI. o. 48, VII. o. 37, VIII. o. 52, összesen 343, kik közül év végén vizsgát tett 311. A 311 tanuló közül róm. kath. volt 84, gör. kath. 71, gör. kel. 1, helv. hitv. 102, ág. hitv. 6, izr. 47. Az érettségi vizsgát tettek közül jelesül érett 2, jól 6, egyszerűen 17, 2 hó múlva javító vizsgálatra útasítottatott 13, ismétlésre 6. — 8. A debreczeni ref. főgymnasium értesítője. Közzéteszi Tüdős János igazgató. Elöl Nagy Zsigmond főgymnasiumi tanár „Schiller ifjúkori drámái“ cz. székfoglaló értekezése áll Tóth Sámuel egyh. ker. főjegyző és a főgymnasiumi igazgató alkalmi beszédeikkel együtt. A tanártestület 13 rendes, 4 helyettes- és segéd- és 2 melléktanárból áll. A tanulók létszáma a 8 osztályban, melyek mellett a négy alsó osztályban parallel osztályok voltak, következő: 290 helybéli, 313 vidéki, összesen 603 tanuló, kik közül az év végén vizsgálatot nem tett 38, vizsgálatot tett

565, magántanuló volt 30. Vallásra nézve ev. ref. volt 469, ág. hitv. 12, róm. kath. 36, gör. kel. 6, izr. 42. Rendkívüli tantárgyakat tanultak: francia nyelvet 28-an, gyorsírást 26-an. Érettségi vizsgálatra jelentkeztek 61-en, kik közül szóbelire 54-en bocsátottak; ezek közül jelesen érett 7, jól 12, egyszerűen 21, ismétlésre útasított 12. Ez adatok csakis azon tanulókra vonatkoznak, kik most első ízben tettek érettséget. Az Értesítő többi részeit a tanszerek gyarapodásáról, a könyvtárakról, az önképzőkörrel, a különböző alapítványokról s a tépintézetéről szóló adatok foglalják el. — 9. A szatmárnémeti ev. ref. főgymnasium (XXI-ik) értesítője. Szerkesztette Borsos Benő igazgató-tanár. Az értesítő elején adatok állanak az iskolánk múlt évi történetéről. A tanári személyzet 11 tagból állott. A tanulók létszáma következő: I. o. 61 rendes, 2 magán, II. o. 47, III. o. 36, IV. o. 41, V. o. 35, VI. o. 27 r., 1 m., VII. o. 29, összesen 276 r. és 3 m. tanuló. Ezek közül év végére maradt 241 r. és 2 m. tanuló. Vallás szerint ev. ref. volt 165, ág. hitv. 7, róm. kath. 13, gör. kath. 16, izr. 42. A tanári nyug- és gyámintézet vagyoni állapota 17.739 frt 44 kr.; a tépintézeti alap vagyoni állapota 5144 frt 25 kr.; a gymnasium VII. és VIII. osztályai alapjára befolyt 1891. jun. 20-ig 57.199 frt 43 kr. — 10. A kisujszállási 6 osztályú ev. ref. gymnasium értesítője. Összeállította Benő János igazgató. Az értesítő elején „Néhány szó a matematika előadásához“ cz. a. Bujk Béla tanár értekezése áll, ez után az intézet múlt tanévi történetére vonatkozó adatok következnek. Működött az intézetben 12 tanár. A tanulók létszáma következő: I. o. nyilvános tanuló 33, magántanuló 3, II. o. ny. t. 16, m. t. 1, III. o. ny. t. 14, m. t. 2, IV. o. ny. t. 7, V. o. ny. t. 10, m. t. 3, VI. o. ny. t. 5, m. t. 2; összesen ny. t. 85, m. t. 11, együtt 96. E létszámból osztályzatot nyert 87. Vallás szerint volt ev. ref. 62, ág. hitv. 2, róm. kath. 9, izr. 23. — 11. A mezőtúri ev. ref. gymnasium értesítője. Közléteszi Bodolay László igazgató. A tanév történetére vonatkozó adatok után jelezve van a tanárok létszáma, mely is következő: 7 rendes tanár mellett 5 rendkívüli tanár, illetőleg vallásoktató működött az intézetben. A tanulók létszáma a következő: beíratott I. o. nyilvános 52, magán 12, II. o. ny. 34, III. o. ny. 41, m. 4, IV. o. 26, V. o. 22, VI. o. ny. 13, m. 1; összesen ny. 191, m. 17, együtt 208. Az év végén volt ny. 179, m. 17; vallás szerint volt ev. ref. 133, róm. kath. 18, izr. 41, gör. kel. 1. A tépintézetben 24 növendéket élelmeztek, kik közül kettő 20—20, négy 40—40, tizennyolcz pedig egész díjat, azaz 70 frtot fizetett. Kegyes adományok czímén befolyt 1472 frt 51 kr. A szegény tanulók segélykönyvtárából használatia kapott 24 tanuló 139 darab könyvet; tandíjelengedésben részesült 27 növendék 214 frt értékben. — Tudósítás a nagy-kőrösi ev. ref. főgymnasiumról. Szerkesztette Ádám Gerzon igazgató. Elöl a főgymnasium múlt tanévére vonatkozó adatok állanak. A tanártestület 12 rendes, 2 melléktanárból és 3 másfelekezetű hitoktatóból áll. A tanulók létszáma következő: I. o. 58, II. o. 35, III. o. 36, IV. o. 31, V. o. 36, VI. o. 20, VII. o. 25, VIII. o. 16, összesen 257, kik közül 243 tett vizsgálatot. Vallás szerint volt ev. ref. 172, ág. hitv. 8, róm. kath. 28, gör. kel. 5, izr. 30. Érettségi vizsgára jelentkezett 19 ifjú, kik közül szóbelire összesen 13 bocsátott, e 13-ból visszalépvén 2, a 11-ből 1 jelesen, 2 jól, 6 egyszerűen érett, 2 pedig javító vizsgára útasított. — 13. Debreczen sz. kir. város főreáliskolájának tizennyolczadik évi értesí-

tője. Közli Fazekas Sándor igazgató. Elöl adatok állanak a reáliskola államosításának történetéhez. Ez adatokból megtudjuk, hogy ez iskola 7-ik osztálya már a folyó évi szeptemberben, 8-ik osztálya pedig ahhoz egy évre megnyílik. Tanított ez intézetben 10 rendes tanár és 4 hitoktató. A tanulók száma a 6 osztályban: rendes tanuló 206, magán tanuló 7, összesen 213, kik közül 195 tett vizsgálatot. Vallás szerint volt köztök róm. kath. 29, ev. ref. 57, ág. hitv. 14, izr. 96. Segélyezés czímén összesen 30 tanuló 240 darab tankönyvet kapott kikölcsönzésre, melyek értéke 320 frtra becsültetvén, ez összeget a tanulók szülei megtakarították. — 14. A debreczeni m. kir. gazdasági tanintézet és azzal össze kapcsolt földműves iskola értesítője. Közli Domokos Kálmán igazgató. Ez értesítő igen részletesen közli a gazdasági tanintézet és a földműves iskola szervezeti szabályait s minden az intézet berendezéséhez tudnivalókat. A tanárikar 13 tagból áll a belső gazdasági intézetben, a földműves iskolában pedig 7-en tanítanak. A hallgatók létszáma nincsen közölve. Ez intézetben részesülnek debreczeni tanítóképezdénk három felső osztályának növendékei is rendszeres gazdasági szakoktatásban. Az elmúlt tanévben 79 ilyen ifjú részesült ezen tanításban.

Fichte J. G. és az ethicizmus az újabb vallásbölcsezetben. E czím alatt jelent meg Antal Géza pápai főgymnasiumi tanár székfoglaló értekezése, mint külön lenyomat a pápai főiskola 1891. évi értesítőjéből. Szerző 52 lapon foglalozik a témával, melynek teljesen tárgyilagos kifejtése sok olvasottságról, nagy gondról és önálló felfogásról tanúskodik. Előadását azonban, — mely elvont és több helyütt idegen mondatokkal vegyített, — csakis a bölcsezeti terminológiában otthonos olvasó fogja megérteni. Ma már bátran kísérletet tehetünk, sőt kellene is tennünk arra nézve, hogy magyarul fejezzük ki azt, amit más nyelven a szerző által magyarosan írt *bizarr, processus, fázis, pregnans, positivum, szubstancia, theoretikus, praktikus, reális, spekulatio, harmonia, konstruálás, rigorisztikus, stringens, empirikus, autorizál, intuitio* s több más idegen szó kifejez, úgy is marad még elég sok, általánosan bevett bölcsezeti, idegen hangzású műszavunk p. o. idealismus, theismus, eudamonizmus, skepticismus, transcendens stb. Szerző sikerrel használta fel a kérdésre vonatkozó irodalmi termékeket, melyeket nyomról-nyomra fel is sorol, igazolva a megegyezést Fichte és az ethicizmus újabb követői között. Kívánjuk, hogy az ifjú szerző, a ki ez értekezésével hívatottságáról újabb jelt adott, még sok hasonló tárgyú dolgozattal gazdagíthassa hazai bölcsezeti irodalmunkat. Jelen munkáját pedig ajánljuk a bölcselet iránt érdeklődő kevesek méltányló figyelmébe.

Ságh József ismert nevű zeneirónk a „Zenelap“ szerk. által szerkesztett „általános zeneészeti lexikon“ (II. kiadás első füzet, tetszetős formában megjelent. Az encyclopaediai kézikönyvben feltalálhatók a zenetudomány legszükségesebb ismeretei: a hazai — nálunk polgárosult és külföldi zenészek, zeneszerzők, zeneirók, kitünőbb zenekedvelők, hangszerkészítők stb rövidre szabott élet- vagy ismertető rajzai, továbbá a hangszerek ismertetése s a zenében gyakran előforduló idegen szavak magyarázata. — A mű felette érdekes és hasznos olyanoknak, kik zenekedvelők és zenészek. Kapható minden könyv- és zeneműkereskedő útján. Ára 40 kr.

HIRDETÉSEK.

Pályázat hirdetés

a hód-mező-vásárhelyi ev. reform. főgymnasiumban egy rendes rajztanári állomásra.

A megválasztandó tanár tanítja: a rajzoló mértant az I., II., III., IV. osztályokban 10, a szépírást az I., II. osztályokban 4, a görögöt pótló tanfolyamban a szabadkézi rajzot és ábrázoló mértant 8 órán hetenkint. De mert a következő tanévben a görögöt pótló tanfolyam még csak az V. és VI. osztályokra terjed ki, és az órák száma a fentebbi tantárgyakban ez idő szerint 18: a megválasztott tanár köteles leendő még mintegy 4 órán hajlama és képessége szerint az alsó osztályokban valamely tantárgyat kiegészítőleg ideiglenesen tanítani. Így heti óráinak száma ez idő szerint 22, maximuma pedig 24.

Csak ev. reform. vallású okleveles egyének pályázhatnak.

A rendes tanári állomás jövedelme 1000 frt fizetés, 200 frt lakbér és 40 frt ötödéves pótlék, de a mely ez idő szerint 200 forintnál feljebb nem emelkedhetik. A fizetés évnegyedi részletekben előre adatik ki. A megválasztott tanár állandósítása egy évi sikeres működés után következik be, a mely időtől fogva a helybeli özvegy- és árvagyám, nem különben a tiszántúli ev. reform. középiskolai tanárok gyám- és nyugdíjintézetének jogos és kötelezett tagja.

Ha azonban a rendes tanári állásra a fentartó előjáróság kívánalmainak megfelelő egyén nem pályáznék, ez esetben egy évi próbaidőre 800 frt fizetés mellett helyettes tanár választatik.

A pályázók keresztlevéllel, hadkötelezettségi viszonyukat, tanulmányaikat, képességüket, egészségi állapotukat, s netán eddigi alkalmaztatásukat tanúsító okmányaikkal felszerelt folyamodványukat f. évi szept. 6-ig bezárólag az egyháztanács elnökségéhez adják be.

H.-M.-Vásárhelyen, 1891. aug. 16.

Szeremley Sámuel,
ev. ref. h. egyházi elnök.

1—2

Pályázat tanári állomásra.

A zilahi ev. ref. főgymnasium államilag segélyezett főgymnasiumában a rajztanári rendes tanszékre pályázat nyittatik. E tanszékkel az önként jelentkezőknek a szabadkézi-rajz tanítása, valamint a mennyiségtan tanítása (az I. vagy II. osztályban) is egybe van kötve. Heti órák száma legfennebb 20.

Javadalma egyelőre 800 frt előleges havi részletekben.

Az állomás a m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztérium kinevezése által töltetik be.

Pályázók kellő okmányokkal felszerelt folyamodványukat a zilahi ev. ref. kollégium előjáróságához f. évi szeptember 1-ig adják be.

Az erdélyi evang. reform. egyházkerület igazgató-tanácsának Kolozsvárt, 1891. augusztus 16-án tartott üléséből.

Báró Bánffy Dezső,
egyh. ker. főgondnok.

1—2

Parádi Kálmán,
tanügyi előadó.